

Az Alkotmánybíróság részére
1015 Budapest, Donáti u. 35-45.

ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG	
Ügyszám: 14/1235-0/2019	
Érkezett: 2019 JÚL 23.	
Példány: 1	Kezelőiroda:
Melléklet: 6 db	1

A Tiszaújvárosi Járásbíróság útján
3581 Tiszaújváros, Pf.: 74.

Tiszaújvárosi Járásbíróság	
Az ügy száma: B 51/2016	
Érkezett: 2019 JÚL 13	
Id.: /mód: db	
Küldési módja: postán /gyűjtőládára / személyesen / e-mailen / faxon / hivatali közreműködéssel / hivatali kapun / átvitel:	

Ügyszám: 4.B.51/2016/23.; 7.Bf.273/2017/8. és Bfv.III.1.561/2018/8.

Tisztelt Alkotmánybíróság!

Alulírott **Sághy Erna Mariann** (la

valamint **dr. Simon Mihály**

mint indítványozók a csatolt meghatalmazásokkal igazolt jogi képviselők, **dr. Némay Gábor** ügyvéd

útján az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján az alábbi

alkotmányjogi panaszt

terjesztjük elő:

Kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy állapítsa meg a Tiszaújvárosi Járásbíróság 4.B.51/2016/23. számú és a Miskolci Törvényszék 7.Bf.273/2017/8. számú ítélete, valamint a Kúria Bfv.III.1.561/2018/8. számú végzésé alaptörvény-ellenességét, és az Abtv. 43. § (1) és (4) bekezdései alapján semmisítse meg azokat, mivel sértik az indítványozóknak az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében garantált szólásszabadsághoz való jogát.

Indítványunk alátámasztására az alábbiakat adjuk elő:

I. AZ INDÍTVÁNY BEFOGADHATÓSÁGA ÉS A TÉNYÁLLÁS

I.1 Érintettség

Az alkotmányjogi panasz alapja az Abtv. 27. §-a, mely szerint az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdés d) pontja alapján alaptörvény-ellenes bírói döntéssel szemben az egyedi ügyben érintett személy vagy szervezet alkotmányjogi panasszal fordulhat az Alkotmánybírósághoz, ha az ügy érdemében hozott döntés vagy a bírósági eljárást befejező egyéb döntés az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogát sérti, és az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.

Az indítványozók az egyedi ügyben érintett személyek, akikkel szemben az indítvány alapjául szolgáló ügyben büntetőjogi szankció került kiszabásra jogerős bírósági ítéletben a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 226. § (1) bekezdésébe ütköző, és a (2) bekezdés b) pontja szerint minősülő nagy nyilvánosság előtt elkövetett rágalmozás vétségének elkövetése miatt.

I.2. Jogorvoslatok kimerítése, a jogérvényesítési határidő megtartottsága

A Kúria felülvizsgálati eljárásban meghozott végzésével szemben további jogorvoslatnak nincs helye. Az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerint az alkotmányjogi panaszt a sérelmezett döntés kézbesítésétől számított hatvan napon belül lehet írásban benyújtani. Tájékoztatom a T. Alkotmánybíróságot, hogy a Kúria jogerős végzését a részemre 2019. május 10. napján kézbesítették, ez tehát a hatvan napos indítványozási határidő kezdőnapja.

I.3. Alaptörvényben biztosított jog sérelme

A fent megnevezett bírói döntéseket az indítványozók azon az alapon támadják, hogy azok alaptörvény-ellenesen korlátozták az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított szabad véleménynyilvánításhoz való jogukat, amiért büntetőjogi szankcióban részesítették az indítványozókat véleménynyilvánítási szabadságuk gyakorlása miatt, úgy, hogy sem a bűnösség megállapítása, sem pedig a büntetéskiszabás körében nem végzett a véleménynyilvánítás szabadságának gyakorlása körében érdemi alapjogi mérlegelést.

I.4. Tényállás

Jelen indítványra okot adó ügy tényállása szerint a HVG nevű országos hetilap 2014. november 29-én kiadott számában cikk jelent meg „Gyermekektől megfosztott anyák” felcímmel, „Nem a gólya viszi” főcímmel, „Nehéz sorsú anyáktól veszik el újszülöttjeiket, mondvacsinált indokokra hivatkozva – figyeltek fel a jogvédők a terjedő gyámügyi gyakorlatra” alcímmel. A cikket Sághy Erna Mariann indítványozó (a panaszbeadványra okot adó eljárásokban: I. rendű vádlott) írta, aki a kérdéses időben újságíróként, a HVG. Kiadó Zrt. külsős munkatársaként dolgozott. A cikk megírásában információadás formájában segítséget nyújtott dr. Simon Mihály indítványozó (a panaszbeadványra okot adó eljárásokban: II. rendű vádlott), aki a kérdéses időszakban a Társaság a Szabadságjogokért (TASZ) nevű jogvédő szervezet munkatársaként dolgozott. Az újságcikk megírása előtt a TASZ-t Kesznyétenből keresték meg amiatt, hogy megszorodtak a szegény sorsú roma családok körében a gyermekkiemelések, ezt követően sor került az érintett családokkal való kapcsolatfelvételre, ügyiratok megtekintésére, illetve a gyámhivatali eljárások, a gyakorlat vizsgálatára. A TASZ munkatársa, dr. Simon Mihály indítványozó ezen információk alapján arra a következtetésre jutott, hogy országos szinten is vannak problémák, de különösen Kesznyétenen kiugróan magas a gyermekkiemelések száma. A vizsgálódások során megállapítható volt az is, hogy a kérdéses időszakban a gyermekjóléti szolgálat gyakorlatilag nem működött helyben, és az eljárás hatósági oldala került túlsúlyba a tényleges segítség rovására, a szülés előtt álló kismamák nem tudták biztosan, hogy a születendő gyermeküket haza tudják-e vinni a kórházból. Előfordult, hogy erről határozatot csak jóval a kórházból való távozásuk után kaptak. Megállapítható volt az is, hogy a hatósági folyamatban központi szerepe van a védőnő jelzésének, utóbb a hatósági határozatok egyértelműen ezek alapján készültek. Erre a kétségkívül közügynek számító, rendszerszintű problémára kívánta az újságcikk felhívni a

közvélemény figyelmét, azt több helyi történettel is bemutatva. Az újságcikk utolsó bekezdésében lehetett olvasni Kesznyétenről, valamint több borsodi településről is.

■■■■■ (a panaszbeadványra okot adó eljárásokban: magánvádló) jogi képviselője útján előterjesztett vád szerint Sághy Erna Mariann és dr. Simon Mihály indítványozókkal szemben a Btk. 226. § szerinti rágalmozás vétsége miatt emelt vádat. ■■■■■ a kérdéses időszakban Kesznyéten védőnője volt. A Tiszaújvárosi Járásbíróság, mint elsőfokú bíróság 4.B.51/2016/23. számú ítéletében megállapította az indítványozók büntetőjogi felelősségét rágalmozás vétségében és egyaránt próbára bocsátotta őket. A próbaidő tartamát Sághy Erna Mariann indítványozó esetében kettő évben, dr. Simon Mihály indítványozó esetében pedig egy évben állapította meg. Az elsőfokú bíróság szerint az újságcikk a helyi gyámhivatalt is több helyen megemlítve, ■■■■■ személyére, illetve munkakörére is egyértelműen utalva az alábbi tényállításokat tette:

„Az eset nem példátlan. Hasonlók sorozatban történnek meg hátrányos helyzetű borsodi településeken, ahol a mélyszegénységben élő roma nők ki vannak téve a gyámügyi hivatal fenyegetésének, és rettegve várják a szülést, mert attól tartanak, hogy a gyermeküket nem vihetik haza a kórházból...”

„A HVG betekintést nyert egy 10 gyermekes család kálváriáját rögzítő hivatalos iratcsomóba, amelyből például kiderül: 8 gyermek elvételét, a visszahelyezés megtagadását rendre szegénységből eredő okokkal indokolják.”

„A gyerekek ruházata nem az évszaknak megfelelő; a nagyobb viszi óvodába a kisebbeket – ilyesmiből a szülői elhanyagolásra következtetnek egyes védőnők...”

„Elég egy ellenséges védőnő jelzése, és annak nyomán a gyámügy határozata ahhoz, hogy egy kismama a szülés után azzal szembesüljön a kórházban, hogy nem viheti haza a kisbabáját – mondja a TASZ jogvédő szervezet munkatársa Simon Mihály, hozzátéve: a Tiszaújvár melletti Kesznyéten roma közössége retteg a helyi védőnőtől, mert javaslatára, és a Tiszaújvárosi Járási Gyámhivatal határozata értelmében több esetben nem vihetette haza a kismama a babát a kórházból. A településen érezhetően nő a feszültség, aminek következtében előfordult, hogy a védőnőt megverték.”

Az elsőfokú bíróság ítélete szerint a rágalmozás bűncselekménye megvalósulása szempontjából alapvető jelentőséggel bír az elkövetési magatartás, amely jelen esetben egyértelműen a tényállásban rögzített, és a bíróság megítélése szerint becsület csorbítására alkalmas tény állítása. Tényállítás alatt az olyan nyilatkozatokat (kijelentéseket) kell érteni, amely valamely múltban végbement, vagy a jelenben végbemenő eseményre, jelenségre, állapotra utal. A rágalmozó tényállításnak, híresztelésnek a becsület csorbítására alkalmasnak kell lennie. A becsület csorbítására az olyan tényállítások alkalmasak, amelyek valósága esetén a sértett ellen büntető, szabálysértési vagy fegyelmi eljárás megindításának lenne helye; vagy ha a tényállítás a sértett társadalmi megbecsülésének elvesztését, annak csökkenését, vagy az ember méltóságának sérelmét eredményezheti.

A bíróság megítélése szerint a sérelmezett újságcikk azon állítása, hogy a kesznyéteni roma közösség retteg a helyi védőnőtől, mert javaslatára több esetben nem vihetette haza a kismama a babáját a kórházból, valamint, hogy a védőnő eljárása miatt a településen nő a feszültség, és ennek következtében őt meg is verték, egyértelműen és beazonosíthatóan ■■■■■ vonatkozó tényállításoknak tekintendők. Ezen tényállítások pedig - mivel azok a sértett védőnői tevékenységének önkényes jellegét és az emiatt a helyi közösség részéről

kiváltott szélsőséges reakciókat is sugallják -, külön-külön is alkalmasak voltak a sértettel szemben a munkavégzésével kapcsolatban esetleges későbbi szakmai, és fegyelmi vizsgálat lefolytatására, mindemellett a sértett társadalmi megbecsülését megkérdőjelezték, illetve megsértették.

Az I. fokú bíróság ezt követően a szólásszabadság alkotmányos védelmével összefüggésben elemezte az újságcikk tartalmát, e körben hivatkozott a 36/1994. (VI. 24.) AB határozatban foglaltakra, és megállapította, a közhatalom gyakorlásában résztvevő személyek védelmében a véleménynyilvánítás szabadságának szűkebb körű korlátozása felel meg a demokratikus jogállamiságból fakadó alkotmányos követelményeknek. E körben helyesen állapította meg, hogy [REDAKTOR] védőnként közfeladatot látott el, ennek ellenére azonban úgy ítélte meg, hogy a jelen esetben a foglalkozása, valamint a cikkben leírt cselekmény a tényleges közhatalom gyakorlásában nem öltött testet, kizárólag konkrét hatósági eljárások kezdeményezésére irányult.

A büntetőeljárás során a bíróság döntéshozatala a szűken értelmezett büntetőjogi dogmatika keretén belül maradt, alapjogi megfontolások azt nem befolyásolták. Az elsőfokú bíróság szerint a véleménynyilvánítás alapjául szolgáló, és így alkotmányosan védett megállapításnak legfeljebb „az ellenséges védőnk” kifejezés minősülhetne, amennyiben az nem a többi tényállítással kapcsolatosan, azokkal szorosan együtt került volna az újságcikkben elhelyezésre. A tények meghamisítására nem vonatkozhat alkotmányos védelem, ha a becsület csorbítására alkalmas tényről állító tudta, hogy a közlése valótlan, vagy azért nem tudott annak valótlanágáról, mert a foglalkozása alapján elvárható körültekintést elmulasztotta. A bíróság a cikkben megjelentek közérdeket érintő jellege miatt lefolytatta a valóság bizonyítását, amely során arra a következtetésre jutott, hogy a sérelmes tényállítások megtörténte nem volt kétséget kizáróan bizonyítható. Az újságcikkben megjelent állítások egy részének megerősítésére [REDAKTOR] tanúvallomása szolgáltatott alapot. A bíróság megítélése szerint azonban a tanúvallomás alapján nem volt levonható olyan következtetés, ami alapján tényszerűen igazolható lenne, hogy egy helyi szegénysorsú roma személy jogvitája okán az egész kesznyéteni roma közösséget érinti a születendő gyermekének a gyámhivatal általi elvitele és mindez társadalmi feszültséget is előidézett. A bíróság egy másik tanú, [REDAKTOR] tanúvallomását, aki a kérdéses időszakban Kesznyéten nemzetiiségi önkormányzatának képviselője volt, pedig nem értékelte bizonyítékként a [REDAKTOR] irányában érzékelhető elfogultsága miatt.

A magánvádló, valamint az indítványozók fellebbezése folytán az elsőfokú ítéletet, valamint az azt megelőző bírósági eljárást teljes terjedelmében felülbírált a Miskolci Törvényszék, mint másodfokú bíróság, majd 7.Bf.273/2017/8. számú ítéletével a bűnügyi költséggel kapcsolatos elsőfokú ítéleti rendelkezést részben megváltoztatta, egyebekben az ítéletet helyben hagyta. A másodfokú bíróság ítéletének indokolásában megállapította, hogy az elsőfokú bíróság az ügyfelderítési kötelezettségének eleget tett, ítéleti tényállását a felvett bizonyítás anyagára alapította, és a bizonyítékokat megfelelően értékelve helyesen állapította meg a tényállást, melyből helyes következtetést vont le a vádlottak bűnösségére. A másodfokú bíróság szerint az indítványozók jogi képviselője helyesen hivatkozott az Alkotmánybíróság 36/1994. (VI. 24.) AB határozatára, az is megállapítható, hogy a magánvádló hivatásánál fogva közhatalmi szerv, téves azonban a cikkben megjelentek véleménynyilvánításnak való minősítése, majd elhatárolta a tényállítást és az értékelést. A másodfokú bíróság megállapította, hogy a védőnk jelzési kötelezettsége nem jelent automatikus „gyermekelvélt”, a gyámügyi hatóság

a jelzés alapján folytatja le saját eljárását, melynek keretében a jelzés megalapozottságát is ellenőrzi. A cikkben írtak, a félelmeket kiváltó hatósági intézkedések a járási gyámhivatal hatáskörébe tartoznak, így a cikk valótlanúságot állít akkor, amikor az ellenséges védőnői jelzésről ír. A cikkben foglaltak valóságtartalma ellenőrizhető, így azok tényállításnak, és nem véleménynyilvánításnak, értékítéletnek minősülnek. A védőnői jelzés valóságtartalma közigazgatási bírósági úton ellenőrzést és bizonyítást nyert. Ellenben Sággy Erna Mariann indítványozó a cikket úgy közölte le, hogy annak valóságtartalmáról nem győződött meg, a hiteles tájékoztatásra még csak nem is törekedett, megelégedett dr. Simon Mihály indítványozó közlésével. Dr. Simon Mihály pedig nem ellenőrizte, de legalábbis egyoldalúan közölte a [REDACTED] által elmondottakat, és a jogszabályi háttérrel is figyelmen kívül hagyta. A vádlotti magatartásról összefoglalóan azt állapította meg, hogy jelen ügyben nem a közügyeket vitató véleményről, hanem valótlan tényállításokról van szó.

Az indítványozók felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be a Kúriára. A Kúria Bfv.III.1.561/2018/8. számú végzésében mind az elsőfokú, mind a másodfokú bíróság ítéletét hatályában fenntartotta. A Kúria álláspontja szerint a bíróság a tényállítás és az értékítélet elhatárolását elvégezte és azzal a Kúria egyetértett. Helytállónak tekintette a bíróság azon megállapítását, hogy a sérelmezett újságcikkben tényállítás és nem értékítélet az, hogy a helyi védőnőtől azért retteg a kesznyéteni roma közösség, mert a javaslatára (és a gyámhivatal határozata értelmében) több esetben nem vihette haza a kismama a kórházból a babáját, és emiatt érezhetően nő a feszültség a településen, illetve a védőnőt meg is verték. A Kúria kifejtette továbbá, hogy a cikkben szereplő és beazonosíthatóan [REDACTED] személyére vonatkozó tényállítások alkalmasak a becsület csorbítására, a lefolytatott bizonyítás és valóságbizonyítás alapján pedig a közlések nem bizonyultak valósnak. Következtetésképpen a rendszerszintű problémára történő rávilágítás, a közügyekben való megszólalás, annak konkrét példája nem alapulhat becsületsértő, valótlan tényállításon.

I.5. Az Abtv. 29. §-ában támasztott feltétel teljesülése

Az Abtv. 29. §-a szerint az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be. Tájékoztatom a T. Alkotmánybíróságot, hogy az indítványozók indítványukat a bíróságok döntését érdemben befolyásoló alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdésre alapítják.

A panaszbeadvány alapját képező ügyben a szabad véleménynyilvánítás, mint az Alaptörvény IX. cikk (1) bekezdésében biztosított alapjog és az emberi méltóság védelmét szolgálni hivatott büntetőjogi tényállás konfliktusa merült fel. Az eljáró bíróságok nem értékelték alapjogi szempontból azt a tényt, hogy [REDACTED] védőnői hivatásánál fogva közfeladatot ellátó személynek minősült, így az ő közfeladatot ellátó tevékenységével kapcsolatban tett állítások jóval szélesebb alkotmányjogi védelmet élveznek a szólásszabadság keretein belül. A bíróságok ugyan egyhangúan megállapították, hogy a védőnői tevékenység közfeladatnak minősül, valamint hogy az újságcikk [REDACTED] érintő állításai kizárólag védőnői tevékenységére vonatkoztak, **mégsem alkalmazták a véleménynyilvánítási szabadság korlátozásának szigorú alapjogi tesztjét.** Holott a közügyek szabad megvitatása alapvető fontosságú egy demokratikus társadalomban, és az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a polgárok számára a jognak biztosítania kell, hogy minél szabadabban vehessenek részt, illetve tájékozódhassanak a közéleti

kérdésekben. Hangsúlyozzuk, hogy nem az okozza az ítélet Alaptörvény-ellenességét, hogy a bíróság mérlegelése helytelen eredményre jutott, nem ennek felülbírálatát kérjük az Alkotmánybíróságtól. Az alaptörvény-ellenességet a mérlegelés hiánya okozza. **A bíróságok nem végeztek megfelelő alapjogi mérlegelést azon alkotmányjogi jelentőségű kérdésben, hogy a közfeladatot ellátó, de nem politikai közszereplőnek minősülő személyek esetében meddig terjed a véleménynyilvánítási szabadság határa. A jelen ügy azt az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést veti fel, hogy a közfeladatot ellátó, de nem politikai közszereplő személyek feladatellátásukkal kapcsolatos kritikátúrésének határai meddig terjednek.**

II. ALAPJOGI KÖVETELMÉNYEK

II. 1. A véleménynyilvánítási szabadság kitüntetett szerepe

Az Alkotmánybíróság töretlen gyakorlata szerint a demokratikus jogállamokban a véleménynyilvánítás szabadságának kitüntetett szerepe van. „A véleménynyilvánítás szabadsága a kommunikációs jogok anyajoga. Ez a jogcsalád teszi lehetővé, hogy a polgár a politikai közösség részese lehessen, kifejezhesse a véleményét és részt vegyen a közéleti vitákban, ezért a véleménynyilvánítás szabadsága kitüntetett védelmet kell, hogy élvezzen egy demokratikus társadalomban” [30/1992. (V. 26.) AB határozat].

Az alapjogok korlátozásának részletes és szigorú tesztjét dolgozta ki az Alkotmánybíróság, amely az Alaptörvénynek már szövegszerűen is részét képezi az I. cikk (3) bekezdésben. Ez az ún. szükségességi-arányossági teszt. „Az állam akkor nyúlhat az alapjog korlátozásának eszközéhez, ha másik alapvető jog és szabadság védelme vagy érvényesülése, illetve egyéb alkotmányos érték védelme más módon nem érhető el. Az alapjog korlátozásának alkotmányosságához tehát önmagában nem elegendő, hogy az másik alapjog vagy szabadság védelme vagy egyéb alkotmányos cél érdekében történik, hanem szükséges, hogy megfeleljen az arányosság követelményeinek: az elérni kívánt cél fontossága és az ennek érdekében okozott alapjogsérelem súlya megfelelő arányban legyen egymással” [30/1992 (V. 26.) AB határozat].

Amikor a bíróság az emberi méltósággal szemben korlátozza a szólásszabadságot, az eldöntendő kérdés az, hogy pontosan mely esetben kell a szólásszabadságnak engednie, azaz annak az emberi méltóság védelmét szolgáló korlátozása mely esetben minősül szükségesnek és arányosnak. „Nyilvánvaló ugyanis, hogy az adott szabályozás emberi méltósággal való bármilyen összefüggése önmagában nem igazolhatja a szólásszabadság korlátozását. Ellenkező esetben a szólásszabadság tartalma kiüresedne, mivel az emberi méltósággal, illetve az abból fakadó jogokkal a jogszabályi rendelkezések rendkívül széles köre áll közelebbi vagy távolabbi kapcsolatban” [7/2014. (III. 7.) AB határozat].

A panaszbeadványra okot adó eljárásokban a bíróságok nem indokolták érdemben, hogy az indítványozók állításainak büntetőjogi szankcionálásával okozott alapjogsérelem megfelelő arányban lett volna az elérni kívánt céllal, jelen esetben az emberi méltóság védelmével. Az alapjogi teszt elvégzése az indítványozók esetében különös jelentőséggel kellett volna, hogy bírjon, egyrészt a büntetőjog ultima ratio jellege miatt, másrészt a közügyekben tett állítások fokozott jogi védelme miatt. A bíróságoknak az alapjogi teszt elvégzése során figyelembe

kellett volna venniük a magánvádló státuszát is, vagyis hogy olyan közfeladatot ellátó személyről van szó, aki nem tölt be politikai tisztséget.

II.2. A közügyek szabad vitatásának fokozott védelme

Az Alkotmánybíróság számos határozatában foglalkozott a véleménynyilvánítás és az emberi méltósághoz, valamint a jó hírnévhez való jog ütközése esetén irányadó alkotmányos elvekkel, amelyeket legutóbb a 3328/2017. (XII. 8.) AB, valamint a 3005/2018. (I. 22.) AB határozatokban foglalta össze. E szempontrendszer értelmében - mely tükrözi az Emberi Jogok Európai Bíróságának vonatkozó eseti döntéseiben, így pl. a Lingens kontra Ausztria (9815/82), illetve a Bladet Tromsø és Stensaas kontra Norvégia (21980/93) ügyekben kifejtett álláspontját is - a bíróságoknak először azt kell vizsgálniuk, hogy a sérelmezett közlés közügyekben való megszólalás során valósult-e meg. Ebben az esetben ugyanis fokozott jogi védelem alá esnek. "A közügyekkel összefüggő vélemény nyilvánításának szabadsága a szólás- és sajtószabadság legbensőbb védelmi köréhez tartozik, mivel különös erővel és egyértelműséggel vonatkozik rá a szólásszabadság kettős igazolása. Az egyéni önkifejezés szabadsága felől nézve a közösség ügyeiben való megszólalás, ezáltal a társadalmi folyamatokban való aktív részvétel a személyiség kibontakoztatásának egyik kiemelkedően fontos terepe" [7/2014. (III. 7.) AB határozat] .

A közügyek megvitatásának kiemelt védelmét biztosítja az EJEB is. Az EJEB a közügyeket érintő viták megítélése során is a véleményszabadságnak a demokratikus társadalomban betöltött szerepéből indul ki. Olvasatában ugyanis a sajtószabadság a „házőrő kutya” (public watchdog) küldetését ellátva óvja a demokratikus közéletet. Ebben a szerepben a sajtó egyrészt maga tárja fel azokat a közügyeket, amelyeket egy demokratikus társadalomban meg kell vitatni, másrészt terepet biztosít ezen viták lefolytatásához. Ez a szerep pedig a túlzó, sőt a provokatív, adott esetben vulgáris vélemények közlését is szükségszerűen magában foglalja [Prager és Oberschlik kontra Ausztria, kérelem száma: 15974/90, Bergens Tidende kontra Norvégia, kérelem száma: 26132/95].

A közléssel érintett ügy közéleti jellegének meghatározásához szükséges alkotmányos szempontrendszert szintén rögzítette az Alkotmánybíróság a 13/2014. (IV. 18.) AB határozatban, illetve, a közelmúltban részletesen is kifejtette ezt a 3236/2018. (VII. 9.) AB határozatában egy büntetőüggyel kapcsolatban a következők szerint: "A közügyek vitája, azaz a szólásszabadság fokozottan védett köre meghatározásának fókuszában mindenekelőtt az a kérdés áll, hogy a megszólaló valamely társadalmi, közéleti kérdésben fejtette-e ki nézeteit." A véleménynyilvánítás korlátainak a meghatározásakor a vizsgálat központi kérdése tehát az, hogy az érintett személy tekintetében tett közlés közügynek minősül-e. Amennyiben pedig a közlés a közügyben való megszólalásnak minősül, egyfelől a védett szólás, másfelől pedig a csökkentett méltóságvédelem (tűrési kötelezettség) alkotmányos szabályai vonatkoznak rá.

Az indítványozók jelen ügyben egy súlyos társadalmi problémára, a mélyszegénység és hátrányos helyzet miatti gyermekkiemelésekre szeretnék volna felhívni a közvélemény figyelmét. A Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Kormányhivataltól kapott adatok alapján Kesznyéten településen 2013, 2014 és 2015 években kirívóan magas volt a nevelésbe vételek száma (41) a járás egyéb településeinek adataihoz (23) képest. Míg a kesznyéteni nevelésbe vételek száma a járásban történő nevelésbe vételek összes számának 65%-át teszi ki, addig az alig 1800 fős település a járás teljes lakosságának csak 5,6%-át adja. Az adatokból az is

látszik, hogy Kesznyétenben a legritkább esetben került sor hazagondozásra, vagyis a gyermek családhoz való visszakerülésére. A nevelésbe vett kesznyéteni gyerekek etnikai hovatartozásáról az indítványozóknak tudomása volt, hiszen ismerték az érintett családokat. Ez alapján kimondható, hogy az adatsor által lefedett hároméves periódusban a nevelésbe vett kesznyéteni gyermekek nagy többsége roma származású volt. Az indítványozók álláspontja szerint a fent leírt társadalmi probléma kétséget kizáróan egy fontos, megvitatandó közügy, amit az eljáró bíróságok sem vitattak.

A demokratikus társadalomban betöltött szerepe miatt tehát a véleménynyilvánítás szabadságán belül a közügyekben tett véleménynyilvánítás határai tágabbak, mint más beszédé. „Fokozott alkotmányos védelmet élveznek az olyan ítéletek, amelyek a közügyekre vonatkozó vélemények ütközésében kapnak hangot, még akkor is, ha esetleg túlzóak és felfokozottak. A demokratikus jogállam állami és önkormányzati intézményeinek szabad bírálata, működésük, tevékenységük kritikája, – még ha az becsületsértő értékítéletek formájában történik is –, a társadalom tagjainak, az állampolgároknak olyan alapvető alanyi joga, amely a demokrácia lényegi eleme” [36/1994. (VI. 24.) AB határozat]. A településen dolgozó, a helyi családokkal napi szinten találkozó jogvédő (dr. Simon Mihály indítványozó) személyesen is érintetté vált az ügyben, amelynek következtében néhol érzelmileg felfokozott állításokat is tehetett. A fent hivatkozott alkotmánybíróági határozat értelmében azonban ez nem jelenti azt, hogy kevesebb alkotmányos védelmet élveznének a vitathatatlanul közügyben tett kijelentések. Éppen ellenkezőleg, az esetenként felfokozott hangvételű, de közügyekre vonatkozó állításokat azért illeti meg kiemelt jogi védelem, mert gyakran rajtuk keresztül sikerül felhívni a társadalom figyelmét egy létező és súlyos problémára.

A panaszbeadványra okot adó eljárásokban a bíróságok nem vitatták, hogy a kérdéses újságcikk egy fontos közügyről szólt, azonban az abban foglaltakat egyöntetűleg a becsület csorbítására alkalmas tényállításként értékelték, és mivel a valóság bizonyítása a bíróságok szerint nem járt sikerrel, így a cselekményt rágalmazásként minősítették. A Kúria végzése szerint az indítványozók korlátlan véleménynyilvánítási szabadságra történő hivatkozása nem volt helytálló. Az Alkotmánybíróóság gyakorlata szerint azonban a tényállítást tartalmazó megnyilvánulások szintén részei a szólásszabadságnak, és azok még akkor is alkotmányos védelmet élvezhetnek, ha hamisnak bizonyulnak. „A politikai véleménynyilvánítás fokozott védelme mind a közügyekben megfogalmazott értékítéletekre, mind pedig a közügyek körébe tartozó tényállításokra vonatkozik. Egyfelől a demokratikus jogállam intézményeinek és a demokratikus közéletet hivatásszerűen alakító politikusoknak a szabad bírálata, működésük, tevékenységük kritikája a társadalom tagjainak, az állampolgároknak, valamint a sajtónak olyan alapvető joga, amely a demokrácia lényegi eleme. Másfelől a tények közlése tipikusan a vélemények alapja, ezért még az alkotmányos értékkel egyébként nem bíró, utóbb hamisnak bizonyult tények esetében is indokolt, hogy a jogi felelősségre vonás során a felróhatóság és az esetleges joghátrányok mértékének meghatározása körében figyelembe vegyék a közéleti viták minél szabadabb folyásának érdekét” [7/2014. (III. 7.) AB határozat]. Jelen ügyben az eljáró bíróságoknak tehát akkor is alapjogi mérlegelést kellett volna végezniük, ha a vitathatatlanul közügyben tett kijelentések valóságát nem látták bizonyítottanak.

II.3. A közfeladatot ellátó, de politikai közszereplőnek nem minősülő személyek bírálata

Kétségtelen, hogy a magyar jog nem választja el élesen a két csoport tagjait, és a velük kapcsolatos jogelvek is rendre összemosódnak. A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V.

törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:44. § kimondja, hogy „[a] közügyek szabad vitatását biztosító alapjogok gyakorlása a közéleti szereplő személyiségi jogainak védelmét szükséges és arányos mértékben, az emberi méltóság sérelme nélkül korlátozhatja”. Ebben a szabályban visszaköszön a korábban ismertetett alapjogi teszt, ahogyan maga a szabály is az alkotmánybírói gyakorlat eredményeként vált a tételes jog részévé. A két csoport összemosása és az, hogy a bíróságok szinonimaként tekintenek ezekre a kifejezésekre nehézségeket okoznak akkor, amikor közszereplést nem vállaló, de kétséget kizáróan közfeladatot ellátó személyek ügyeiben kell döntést hozni.

Az EJEB a Mamére kontra Franciaország ügyben foglalkozott a két csoportot érintő bírálat megengedhetőségének különböző mértékével. Az EJEB megállapította, hogy habár a közfeladatot ellátó, de közszereplést nem vállaló személyeknek - szemben a politikusokkal - nem vethető részletekbe menő vizsgálat alá minden egyes szavuk és cselekedetük, ugyanakkor az átlagosnál szélesebb körű védelem illeti meg az őket ért bírálatokat, ha a azok a közfeladatuk ellátásával kapcsolatosak. Ezen kívül pedig a közfeladatot ellátó személyek védelmére szolgáló szabályokat minden esetben a sajtószabadságnak, valamint a közügyek szabad megvitatásának érdekeivel való alapos mérlegelésnek kell alávetni [Mamére kontra Franciaország, kérelem száma:12697/03]. Az EJEB továbbá megállapította, hogy a közügyek szabad vitatása akkor is kiemelkedő jelentőséggel bír, ha a vitatott megszólalás nem közszereplőkre vonatkozik, hanem akár magánszemélyeket is érint. Ilyen esetben még a közérdekű kérdésben érintett magánszemélyek türekszükbének is emelkednie kell [Bladet Tromsø és Stensaaen kontra Norvégia, kérelem száma: 21980/93].

Az indítványozók ügyében eljáró bíróságok nem vitatták azt a tényt, hogy a kérdéses újságcikkben foglaltak közügyben való megszólalásnak minősülnek, ahogyan azt sem, hogy a védőnői tevékenység közfeladatnak minősül. Nem foglalkoztak azonban érdemben a bíróságok azzal a ténnyel, hogy mi az alkotmányos határa a közfeladatot ellátó, de nem politikai közszereplő személyek tevékenységét ért bírálatnak. Az elsőfokú bíróság ezzel kapcsolatban mindössze annyit állapított meg, hogy bár a magánvádló kétségtelenül közfeladatot látott el, ugyanakkor az közhatalom gyakorlásában nem öltött testet; munkájával kapcsolatosan kritika alapjául szolgáló és alkotmányosan védett megállapításnak legfeljebb „az ellenséges védőnő” kifejezés használata nyújthatott volna alapot, amennyiben az nem a többi tényállítással kapcsolatosan került volna elhelyezésre.

Az indítványozók álláspontja szerint az indítványra okot adó eljárások során a bíróságok nem végezték el megfelelően a szükséges alapjogi mérlegelést, nem értékelték érdemben azt az alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést, hogy a közfeladat-ellátással kapcsolatos kritikák, bírálatok alkotmányos védelmének határai meddig terjednek. Az indítványozók álláspontja szerint az általuk tett kijelentések, a védőnői tevékenységet ért kritikák a véleménynyilvánítási szabadság alkotmányos védelmének keretein belül helyezkednek el. A kérdéses újságcikkben foglaltak egy kiszolgáltatott társadalmi csoport hangjának felerősítését szolgálták, egy rendszerszintű, országos jelentőségű problémára kívánták felhívni a figyelmet.

Az Alkotmánybírói gyakorlat szerint a becsületsértésre alkalmas valótlan tényállítások ellen csak akkor lehet büntetőjogi eszközzel fellépni, ha a nyilatkozó személy kifejezetten tudatában van a közlés valótlanosságának (tudatosan hamis közlés) vagy foglalkozása, hivatása gyakorlásának szabályai szerint elvárható lett volna tőle a tények valóságtartalmának vizsgálata, de a véleménynyilvánítási alapjog felelős gyakorlásából adódó gondosságot

elmulasztotta [36/1994. (VI. 24.) AB határozat]. Az indítványozók esetében a fent megnevezett feltételek egyike sem teljesült. A cikkhez szükséges információk megszerzésében hiteles interjúalanyak volt tekinthető dr. Simon Mihály indítványozó, aki jogvédő tevékenységének köszönhetően jelentős tapasztalattal rendelkezett a kesznyéti helyzetről. Sághy Erna Mariann indítványozó alappal fogadhatta el valószínűleg dr. Simon Mihály érintettektől szerzett tapasztalatait, ennél nagyobb fokú gondosság megkövetelése ellehetetlenítené az újságírói munka szabad végzését. A helyszínen folytatott munka következtében dr. Simon Mihály indítványozó számos család történetét megismerte, illetve betekintést nyert hivatalos ügyirataikba is, valamint a helyi védőnővel is próbálta személyesen felvenni a kapcsolatot, amit utóbbi több ízben megtagadott.

A fent nevezett bírói döntések ennek ellenére csupán általános megállapításokat tartalmaznak, amelyek mögött nem áll érdemi vizsgálat, ezzel pedig az eljáró bíróságok elmulasztották alkotmányos kötelezettségüket és alaptörvény-ellenes döntéseket hoztak.

III. INDÍTVÁNY

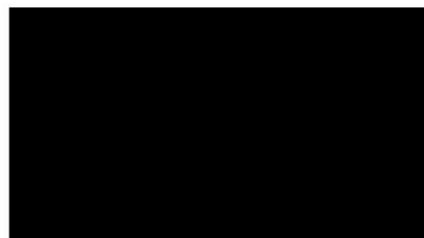
A fentiekben kifejtettek alapján kérjük a Tisztelt Alkotmánybíróságot, hogy az Abtv. 43. § (1) bekezdése alapján állapítsa meg az indítvánnyal támadott bírói döntések alaptörvény-ellenességét, és semmisítse meg azokat.

Indítványozók kijelentjük, hogy a jelen alkotmányjogi panaszunkkal összefüggésben a nevünk nyilvánosságra hozatalához hozzájárulunk.

Mellékletek: ügyvédi meghatalmazás I/1-2. sz. alatt.

Budapest, 2019.07.05.

Tisztelettel:

Sághy Erna Mariann és dr. Simon Mihály
indítványozók
képv.:
dr. Nónay Gábor
ügyvéd